

сознательно и добросовестно, со знанием дела и творчески выполнять свои профессиональные функции и обязанности. Определяющим фактором готовности будущего учителя к профессиональной (педагогической) деятельности являются особенности этой деятельности и условия ее протекания. Анализ профессионального образования в Украине и европейских странах говорит о том, что цифровые образовательные технологии является одной из ведущей базовых составляющих подготовки будущих специалистов компьютерных технологий.

Ключевые слова: компьютерные технологии, готовность, качество образования, цифровые образовательные технологии, будущий специалист, профессиональная.

HEVKO I. V., GILTAY L. S. Forming the readiness of the future specialists of computer technologies for the use of digital educational technologies.

The article discusses the formation of the readiness of future computer technology specialists to use digital educational technologies. The experience of domestic and foreign researchers on the formation of the readiness of future computer technology specialists and its impact on the quality of education is analyzed. The article notes that graduates of higher educational institutions today, as a rule, are not ready for professional activities in the modern information environment. This is expressed not so much in a lack of theoretical knowledge and skills to determine and implement optimal approaches to solving professional problems, but in a lack of opportunities and features of using modern information technologies in professional activities. The article notes that it is necessary to intensify theoretical research related to the search for conditions that ensure the effective formation of the future specialist's readiness for the use of digital educational technologies in professional activities. The article notes that in the conditions of intensive development of computer technologies the problem of training future specialists of computer technologies appeared particularly severe, which possess a high level of digital educational technologies. It is proved in the article that the readiness for pedagogical activity cannot be reduced only to ensuring a certain mood of the person to work in the chosen field of activity or to the upbringing of individual qualities and properties, to their simple sum. Readiness for pedagogical activity involves the formation of such necessary attitudes, professionalism, properties and qualities of a person that provide an opportunity for a future specialist to consciously and conscientiously, knowledgeable and creatively perform their professional functions and duties. The determining factor in the future teachers readiness for professional (pedagogical) activity is the features of this activity and the conditions for its course. An analysis of vocational education in Ukraine and European countries suggests that digital educational technology is one of the leading basic components of the training of future computer technology specialists.

Keywords: computer technology, readiness, quality of education, digital educational technologies, future specialist, professional.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.05>

УДК 37.064.1

Гузинець О. В.

ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Розглянуто історичний досвід релігійної освіти як умови духовно-релігійного виховання української молоді. Проаналізовано традиції духовно-релігійного виховання української молоді та визначено шляхи реалізації позитивного історичного досвіду. Показано, що традиційними у

духовно-релігійному вихованні молоді є: формування світогляду на основі системи загальнолюдських та духовно-релігійних цінностей; виконання функції залучення до національної культури, духовного розвитку особистості й суспільства; виваженість освітньої політики та побудова толерантних стосунків; створення шкіл при релігійних громадах та підтримка діяльності просвітницьких молодіжних товариств; підвищення авторитету церкви та залучення священників до педагогічної діяльності; взаємодія родини, школи, церкви та громадськості; збереження ідей та традицій народної педагогіки.

Ключові слова: духовно-релігійне виховання, духовно-релігійні цінності, релігійна освіта, традиції, історичний досвід.

Духовно-релігійне виховання в усі часи вважалося неможливим без релігійної освіти. За останні сто років постійно змінюється ставлення суспільства до взаємодії релігії та освіти. З часів здобуття Україною незалежності зростає роль держави у підтримці та розвитку традицій духовно-релігійного виховання. У період реформування освіти важливо проаналізувати та творчо використати історичний досвід.

Серед українських науковців роль релігії в освіті досліджували Г. Ващенко, М. Костомаров, К. Ушинський (місце та значення релігії в духовно-моральному вихованні молоді); В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, М. Прищак (сутність та формування поняття духовності); І. Бех, О. Вишневський, М. Євтух, В. Жуковський, Т. Тхоржевська (проблеми виховання духовних цінностей молодого покоління); М. Бабій, І. Булига, М. Закович, А. Кислий, М. Лагодич, В. Мигаленюк, О. Романова, З. Таратайцева (місце та роль релігійної освіти в державній школі); І. Петренко, В. Філіпов, І. Чупілко (роль церкви у становленні освіти в Україні) тощо. Наукові дослідження вітчизняних фахівців створюють теоретичну основу для вивчення традицій духовно-релігійного виховання української молоді.

Мета статті полягає у вивченні традицій духовно-релігійного виховання української молоді та визначенні шляхів реалізації позитивного історичного досвіду.

Для досягнення мети дослідження використані методи аналізу науково-педагогічних досліджень, порівняння, систематизація та узагальнення результатів.

Важливим завданням дослідження традицій духовно-релігійного виховання молоді є з'ясування впливу та сутності релігійної освіти. З одного боку, релігійна освіта це цілеспрямований процес навчання та виховання в межах певного релігійного віросповідання в інтересах релігійного об'єднання і особистості, а з другого боку – освітня діяльність, яка пов'язана з вивченням релігії, вихованням релігійного почуття і розвитком релігійної свідомості в її особистісному та соціальному вимірах [11, с. 267]. Ми розглядаємо релігійну освіту як умову духовно-релігійного виховання учнівської і студентської молоді.

Знаковим історичним етапом духовно-релігійного виховання української молоді стали реформаційні процеси в освіті у XIX столітті, які призвели до відокремлення духовних шкіл від світських та розмежування між світською та духовною освітніми системами [4].

Матеріали педагогічних часописів кінця XIX – початку XX ст. свідчать, що обов'язковою складовою навчання молоді в освітніх закладах були уроки

релігії, а священники намагалися покращити рівень викладання шляхом обговорення даного питання на з'їздах законовчителів та за допомогою діяльності законовчительських братств. Широке обговорення дістало питання запровадження релігійної освіти в контексті світського навчання. Оскільки ж наймасовішими і найавторитетнішими інституціями того часу були церква і школа, в яких “найранше почалася праця, а вчителі і священники були дві найсильніші групи інтелігенції, що бажали організуватись, дбали про своє фахове знання та відчували потребу мати свої окремі органи” [2, с. 134].

Педагогічна доктрина кінця XIX – початку XX ст. була зумовлена державно-релігійною ідеологією. Загальною тенденцією того часу буда урядова підтримка релігійної освіти, її державне фінансування. Але погляди громадськості, ставлення різних груп суспільства до взаємодії Церкви і школи були неоднаковими, інколи навіть протилежними: від необхідності посилити духовно-релігійне виховання молоді до вимог світськості освіти та відокремлення школи від Церкви.

Існували регіональні особливості духовно-релігійного виховання молоді. На основі аналізу історико-педагогічних досліджень (Л. Генік, О. Костюк, І. Курляк, І. Мицишин, Г. Розлуцька та ін.) зроблено узагальнення про більшу дієвість релігійної освіти і виховання у Галичині та Закарпатті порівняно з іншими землями України. Це пояснюється активною участю духовенства у національно-політичному житті, високим авторитетом Церкви серед українського населення, широкою діяльністю в галузі освітніх, культурних, господарських справ молоді.

Церква традиційно мала значний вплив на духовно-релігійне виховання української молоді. Духовенство висувало свої вимоги щодо виховного процесу у закладах освіти. Наприклад: віросповідність школи, неприпустимість коєдукації в середній школі, участь у виховному процесі всього педагогічного колективу, висока виховна вартість змісту освіти, необхідність розбудови системи національної освіти на релігійних засадах [9].

Священники брали безпосередню участь у навчально-виховному процесі шкіл як учителі та проповідники; на батьківських зборах педагоги разом з представниками церкви обговорювали проблеми морального виховання учнів у родині та недоліки навчання і поведінки школярів; вчителі разом зі священниками вели бесіди з окремими батьками щодо виховання в дітей громадянськості, релігійності, моральності, слухняності; освітяни і батьки проводили єдину лінію на дотримання вихованцями дисциплінарних приписів для шкіл краю, привчання дітей до участі у богослужінні, разом контролювали відвідання ними публічних закладів, дозволеного типу [5].

Дослідження Л. Генік [1] показало, що церква ґрунтовно готувала священників до педагогічної діяльності, видавала для цього необхідну педагогічну літературу, її діячі часто самі були видатними педагогами (І. Бартошевський, Ю. Дзерович, А. Шептицький, Й. Сліпий), брали активну участь у педагогічних з'їздах та активно працювали в громадсько-просвітних товариствах, співпрацюючи з професійними педагогами. Важливим є той факт, що викладання релігії для українців велось рідною мовою. Тобто священниками здійснювалось не лише духовно-релігійне, а й національно-патріотичне

виховання.

У закладах шкільництва Галичини велику роль у духовно-релігійному вихованні молоді відігравали церковні, просвітницькі, педагогічні й громадські молодіжні товариства, організації (Марійські Дружини, "Скала", "Просвіта", "Українське педагогічне товариство", "Пласт", "Сокіл", "Січ" тощо) [7].

У дослідженні Г. Розлуцької [12] обґрунтовано, що греко-католицька церква на Закарпатті в умовах денационалізаторської політики правлячих держав виробила дієвий механізм виховання на основі національного підґрунтя, добираючи дієвий інструментарій формування національної свідомості підростаючих поколінь українців.

Існування багатоконфесійності у більшості регіонів України обумовлює традиційну виваженість освітньої політики та побудова толерантних стосунків. Аналіз історичного аспекту світської і релігійної освіти Закарпаття свідчить, що у XIX ст. була створена незалежна шкільна структура, відокремлена від церкви та підпорядкована Комісії шкільництва. Шкільний статут приймав до уваги диференціацію населення земель Угорського королівства [3]. У роботі О. Костюк [6] з'ясовано, що відкриття низки релігійних освітніх закладів на Волині у XIX ст. стало найважливішим складником культури національних меншин та давало єврейській, німецькій та чеській громадам можливість зберегти свою рідну мову та ідентичність. З допомогою релігійної освіти представники різних конфесій здійснювали моральне виховання молодого покоління та формували сакральний тип мислення на уроках релігійного спрямування.

На початку XX століття сформувалися два основних підходи до релігійної освіти молоді – віросповідного (побудова національної системи виховання на засадах християнської моралі) та культурно-освітнього (визнання базовими у виховній системі світських моральних норм із розглядом релігії, у першу чергу, як складової загальнолюдської культури, не ставлячи за мету пробудження релігійних почуттів) [14, с. 55-56.].

Але у радянський період цей процес зупинився. Була запроваджена нова система освіти, усі школи стали державними, заклади національно-освітніх товариств та релігійних організацій були закриті, заборонено викладання релігії, атеїстична пропаганда набрала шаленого розмаху [8].

Підвищена увага до духовно-релігійного виховання у період становлення державної незалежності позитивно вплинула на загальний моральний стан української молоді. Духовні і світські заклади освіти, маючи різні спрямування, виконували спільне завдання: залучення до глибинних пластів національної культури, духовного розвитку особистості й суспільства тощо.

У роботі О. Панасенка [10] доведено, що у сучасному суспільстві, яке відрізняється поліконфесійністю і підтримкою політики мультикультуралізму, церква і релігія виконують функції посилення ефективності реалізації виховних, моральних, громадсько-політичних завдань. На його думку, релігійна освіта має тенденцію стати обов'язковою складовою базової гуманітарної підготовки у закладах системи вищої освіти України.

Основними причинами актуалізації проблеми духовно-релігійного виховання учнівської та студентської молоді є: прагнення до національного

відродження держави на основі духовно-релігійних цінностей; повернення до ідей народної педагогіки, складовою якої є духовно-релігійне виховання.

В Україні вибудовується модель релігієзнавчої освіти, у якій питання релігії вивчаються в контексті вивчення історії та культури. У вищих закладах освіти викладається курс академічного релігієзнавства. Традиційною є позиція щодо доцільності внесення релігієзнавчих та релігійно-оглядових дисциплін до навчальних планів загальноосвітньої школи. В духовних навчальних закладах і недільних школах при релігійних громадах читається конфесійно спрямоване релігієзнавство.

Шляхами реалізації позитивного історичного досвіду духовно-релігійного виховання є: виділення трьох рівноправних складових мети духовно-релігійного виховання молоді: індивідуальної, суспільної й релігійної; реалізація моделі релігієзнавчої освіти культурно-освітнього типу спрямованої на вивчення релігії як складової загальнолюдської культури; вивчення релігієзнавчих дисциплін як обов'язкової складовою гуманітарної підготовки, зокрема майбутніх педагогів.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Таким чином, традиційними у духовно-релігійному вихованні молоді є: формування світогляду на основі системи загальнолюдських та духовно-релігійних цінностей; виконання функції залучення до національної культури, духовного розвитку особистості й суспільства; виваженість освітньої політики та побудова толерантних стосунків; створення шкіл при релігійних громадах, підтримка діяльності просвітницьких молодіжних товариств, організацій; підвищення авторитету церкви та залучення священників до педагогічної діяльності; взаємодія родини, школи, церкви, громадськості; збереження ідей та традицій народної педагогіки.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні чинників впливу на духовно-релігійне виховання учнівської та студентської молоді.

Використана література:

1. Генік Л. Я. Релігійно-моральне виховання в українських навчальних закладах Східної Галичини (кінця XIX – початку XX ст.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Київ 2003. 22 с.
2. Гординський Я. До історії культурного й політичного життя в Галичині. Львів, 1928. 156 с.
3. Кашка М. Ю. Етнополітичний розвиток русинів-українців Закарпаття (друга половина XVIII ст. – 1867 р.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Ужгород, 2008. 23 с.
4. Кислий А. О. Релігійна освіта в Україні як чинник формування суспільної моралі : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11. Київ, 2007.
5. Ковальчук І. В. Моральне виховання учнів українських шкіл Буковини (друга половина XIX-початок XX століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Івано-Франківськ. 2001. 24 с.
6. Костюк О. Ю. Становлення та розвиток релігійної освіти на Волині (XIX – поч. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Житомир, 2007. 24 с.
7. Котломанітова Г. О. “Релігійне виховання в історії шкільної освіти України (60-ті роки XIX ст. – 30-ті роки XX ст.)” : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Івано-Франківськ, 2007. 24 с.
8. Курляк І. Є. Розвиток класичної освіти на західноукраїнських землях (XIX – перша половина XX століття) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 2000. 38 с.
9. Мишишин І. Я. Моральне виховання української молоді в процесі співпраці школи, греко-католицької Церкви і громадськості (Галичина, кін. XIX – 30-і роки XX ст.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.0. Тернопіль, 1999. 22 с.
10. Панасенко О. В. Інституційні засади релігійної освіти в Україні (на прикладі православ'я) : автореф. дис. ... філос. наук: 09.00.10. Київ, 2011. 24 с.

11. Погромська Г. І. Сучасні проблеми змісту освіти : співвідношення світської та релігійної освіти. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка*. Івано-Франківськ – Горлівка, 2007. Вип. XV–XVI. Ч. 1. С. 266-274.
12. Розлуцька Г. М. Культурно-освітня й науково-педагогічна діяльність Греко-Католицької Церкви на Закарпатті у формуванні національної самосвідомості дітей та молоді (1646–1947 рр.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Дрогобич, 2018. 38 с.
13. Рощина Л. О. Мережа навчальних закладів релігійних організацій на Україні у 90-ті роки ХХ ст. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2002. № 2. С. 163-167.
14. Тимчик О. А. Проблема релігійного виховання на початку ХХ століття. *Початкова школа*. 2000. № 8. С. 55-56.

References :

1. Henyk L. Ya. Relihiyno-moralne vykhovannya v ukrayinskykh navchal-nykh zakladakh Skhidnoyi Halychyny (kintsya KHIKH-pochatku KHKH st.) : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.07. Kyiv, 2003. 22 s.
2. Hordynskyy Ya. Do istoriyi kulturnoho y politychnoho zhyttya v Haly-chyni. Lviv, 1928. 156 s.
3. Kashka M. Yu. Etnopolitychnyy rozvytok rusyniv-ukrayintsiv Zakarpat-tya (druha polovyna KHVIII st. – 1867 r.) : avtoref. dys...kand. ist. nauk: 07.00.01. Uzhhorod, 2008. 23 s.
4. Kyslyy A. O. Relihiyna osvita v Ukrayini yak chynnyk formuvannya sus-pilnoyi morali : avtoref. dys. ... kand. filos. nauk: 09.00.11. Kyiv, 2007
5. Kovalchuk I. V. Moralne vykhovannya uchniv ukrayinskykh shkil Buko-vyny (druha polovyna XIX – pochatok XX stolittya) : avtoref. Dys. ... kand. ped. na-uk: 13.00.01. Ivano-Frankivsk. 2001. 24 s.
6. Kostyuk O. Yu. Stanovlennya ta rozvytok relihiynoyi osvity na Volyni (KHIX – poch. KHKH st.) : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01. Zhytomyr, 2007. 24 s.
7. Kotlomanitova H. O. “Relihiyne vykhovannya v istoriyi shkilnoyi osvity Ukrayiny (60-ti roky KHIKH st. – 30-ti roky KHKH st.)” : Avtoref. dys...kand. ped. na-uk: 13.00.01. Ivano-Frankivsk, 2007. 24 s.
8. Kurlyak I. Ye. Rozvytok klasychnoyi osvity na zakhidnoukrayinskykh zemlyakh (KHIX – persha polovyna KHKH stolittya) : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.01. Kyiv, 2000. 38 s.
9. Myshchysyn I. Ya. Moralne vykhovannya ukrayinskoyi molodi v protsesi spivpratsi shkoly, hreko-katolytskoyi Tserkvy i hromadskosti (Halychyna, kin.KHIKH - 30-i roky KHKhst) : Avtoref. dys...kand. ped. nauk: 13.00.0. Ternopil, 1999. 22 s.
10. Panasenko O. V. Instytutsiyni zasady relihiynoyi osvity v Ukrayini (na prykladi pravoslav"ya) : avtoref. dys. ... filos. nauk: 09.00.10. Kyiv, 2011. 24 s.
11. Pohromska H. I. Suchasni problemy zmistu osvity : spivvidnoshennya svit-skoyi ta relihiynoyi osvity. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Pedagogika*. Івано-Франківськ – Горлівка, 2007. Вип. XV–XVI. Ч. 1. С. 266-274.
12. Rozlutska H. M. Kulturno-osvitnya y nauково-pedahohichna diyal-nist Hreko-Katolytskoyi Tserkvy na Zakarpatti u formuvanni natsionalnoyi sa-mosvidomosti ditey ta molodi (1646–1947 rr.) : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.01. Drohobych, 2018. 38 s.
13. Roshchyna L. O. Merezha navchalnykh zakladiv relihiynykh orhanizatsiy na Ukrayini u 90-ti roky KHKhst. *Nauka. Relihiya. Suspilstvo*. 2002. № 2. S. 163-167.
14. Tymchuk O. A. Problema relihiynoho vykhovannya na pochatku KHKH sto-littya. *Pochatkova shkola*. 2000. № 8. S. 55-56

Гузінець О. В. Исторические традиции духовно-религиозного воспитания украинской молодежи.

Рассмотрен исторический опыт религиозного образования как условия духовно-религиозного воспитания украинской молодежи. Проанализированы традиции духовно-религиозного воспитания украинской молодежи и определены пути реализации позитивного исторического опыта. Показано, что традиционными в духовно-религиозном воспитании молодежи является: формирование мировоззрения на основе системы общечеловеческих и духовно-религиозных ценностей; выполнение функции привлечения к национальной культуре, духовному развитию личности и общества; взвешенность образовательной политики и построение толерантных отношений; создание школ при религиозных общинах и поддержка деятельности просветительских молодежных обществ; повышение авторитета церкви и привлечения священников к педагогической деятельности; взаимодействие семьи, школы,

церкви и общественности; сохранение идей и традиций народной педагогики.

Ключевые слова: духовно-религиозное воспитание, духовно-религиозные ценности, религиозное образование, традиции, исторический опыт.

GUZYNETS OLESYA. Historical traditions of spiritual and religious education of ukrainian youth.

The historical experience of religious education as a condition of spiritual and religious education of Ukrainian youth is considered. The views of scholars on the problems of religious education and spiritual and religious education are highlighted. The traditions of spiritual and religious education of Ukrainian youth are analyzed. It is shown that traditional in the spiritual and religious education of young people are: the formation of worldview based on a system of universal and spiritual and religious values; performing the function of involvement in the national culture, spiritual development of the individual and society; balanced educational policy and building tolerant relations; creation of schools at religious communities and support of activity of educational youth societies; increasing the authority of the church and involving priests in pedagogical activities; interaction of family, school, church and community; preservation of ideas and traditions of folk pedagogy. The ways of realization of positive historical experience are defined: allocation of three equal-legal components of the purpose of spiritual and religious education of youth: individual, social and religious; implementation of the model of religious education of cultural and educational type aimed at studying religion as a component of universal culture; study of religious disciplines as a mandatory component of humanitarian training, including future teachers.

Keywords: spiritual and religious education, spiritual and religious values, religious education, traditions, historical experience.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.06>

УДК 378.147:811.111

Дишлева С. М., Хижун Я. В.

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВЗО ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ДЛЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Стаття присвячена вирішенню проблеми розробки принципів інтегрованого навчання майбутніх фахівців немовного профілю англійського ділового мовлення як цілісного та взаємопов'язаного питання формування навичок та вмінь говоріння, читання, аудіювання та письма з пріоритетом читання, які є базовими для сучасної методики інтегрованого формування мовленнєвих компетенцій у всіх видах ініціативної мовленнєвої діяльності, оскільки значну частину професійної ділової інформації іноземною мовою студент чи випускник немовного ВНЗ одержує через читання професійно спрямованих текстів та текстів ділової тематики. У дослідженні обґрунтовано мету навчання читання для ділового спілкування, визначено принципи методики навчання читання англійською мовою для ділового спілкування з пріоритетом читання, конкретизовано вплив використання відеофонограм на формування вмінь зрілого читання. У процесі розробки цих принципів був уточнений зміст понять “професійно спрямоване читання” і “читання для ділового спілкування” з метою формування у студентів рівня розвитку мовленнєвої компетенції у цьому виді мовленнєвої діяльності, який забезпечує зріле читання. З'ясовано, що навички та вміння зрілого читання повинні розвиватися інтегровано з розвитком навичок та вмінь в інших видах мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма. В кінцевому результаті були розроблені сім базових принципів